
**ՈՉ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ
ՎԵՐԱՀՍԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅՈՒՄ**

Անահիտ Շահումյան

ՀՀ ԳԱԱ Գիտակրթական միջազգային կենտրոնի ընդհանուր

բաժնի գլխավոր մասնագետ,

ՀՀ ԳԱԱ Փիլիսոփայության, սոցիոլոգիայի

և իրավունքի ինստիտուտի հայցորդ

DOI: 10.63925/18294847-2025.19op-12

Համառոտագիր. Սույն գիտական հոդվածի նպատակն է բացահայտել ազգային անվտանգության ոլորտի քաղաքացիական վերահսկողության գործընթացում հանդես եկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների կարգավիճակը: Վերոնշյալ նպատակներին հետամուտ՝ տվյալ գիտական հոդվածում ներկայացված հետազոտության շրջանակներում հեղինակն իր առջև խնդիր է դրել ուսումնասիրել տվյալ բնագավառում հանդես եկող անձանց իրավական կարգավիճակը և դրա առանձնահատկությունները: Հետևաբար, ըստ ներպետական իրավակարգավորումների, վեր են հանվել ոչ առևտրային կազմակերպությունների կազմակերպատիրական ձևերը, ներկայացվել են դրանց դասակարգման առանձնահատկությունները՝ ըստ գործունեության նպատակների: Սույն հետազոտության մեթոդաբանական հիմք են կազմում ինչպես ընդհանուր, այնպես էլ իրավագիտական ուսումնասիրությունների հատուկ մեթոդները, որոնցից են՝ պատմական, ձևական-իրավական և իրավահամեմատական մեթոդները:

Կատարված ուսումնասիրության արդյունքում կարող ենք եզրահանգել, որ ազգային անվտանգության ոլորտի քաղաքացիական վերահսկողության գործընթացում հանդես եկող ոչ առևտրային կազմակերպությունները կարող են ունենալ քաղաքացիական օրենսգրքով և այլ օրենքներով նախատեսված ոչ պետական կազմակերպատիրական ձև և հետապնդեն ինչպես մասնավոր այնպես էլ հանրային նպատակներ:

Բանալի բառեր՝ քաղաքացիական վերահսկողություն, պետություն, անվտանգություն, իրավաբանական անձ, ոչ առևտրային կազմակերպություն, մարդու իրավունքներ, քաղաքացիական հասարակություն:

Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ապահովման հիմնական ուղղությունները ռազմավարական ազգային առաջնահերթություններն են, որոնք որոշում են սոցիալական, քաղաքական և տնտեսական կարևորագույն վերափոխումների խնդիրները: Առաջնահերթությունները նպատակ ունեն անվտանգ պայմաններ ստեղծել ՀՀ քաղաքացիների սահմանադրական իրավունքների և ազատությունների իրացման, երկրի կայուն զարգացման, տարածքային ամբողջականության և պետության ինքնիշխանության պահպանման համար: Կարևոր է նշել, որ նշված առաջնահերթությունները ապահովում են մեր քաղաքացիների իրավունքները և ազատությունները: Սա մեզ ստիպում է վերաիմաստավորել քաղաքացիական հասարակության դերն ազգային անվտանգության համակարգում:

Գալիս է գիտակցումն առ այն, որ օրինակ, քաղաքական անվտանգության ապահովումը պահանջում է հասարակության մեջ քաղաքական կայունություն, որը կարող է տեղի ունենալ միայն քաղաքացիական հասարակության հիմնական շահերի բավարարման դեպքում: Միևնույն ժամանակ ռազմական անվտանգության ամրապնդումը մեծապես պայմանավորված է ռազմաքաղաքացիական հարաբերությունների բնույթով, բովանդակությամբ և ուղղվածությամբ, որոնք բացահայտվում են հասարակության և զինված ուժերի հարաբերություններում: Տնտեսական անվտանգությունը մեծապես կախված է ձեռնարկատիրական գործունեության զարգացումից, ինչն անհնար է առանց քաղաքացիական հասարակության որոշակի դերակատարների (ներառյալ փոքր և միջին բիզնեսը):

Մինչև վերջերս շատ երկրներում, գործում էր ազգային անվտանգության ապահովման, այսպես կոչված, «կոշտ միջոցառումների» մոդելը, երբ արտաքին սպառնալիքները համարվում էին առաջնահերթ, և շեշտը դրվում էր պետական ռեսուրսների միջոցով հարցերը ուժով լուծելու վրա: Անցյալ դարի վերջից, հատկապես Եվրոպայում, ազգային անվտանգության փափուկ տեսությունները ավելի տարածված

են դարձել՝ այն մեկնաբանելով որպես պաշտպանություն, կայունություն, որոնք թույլ են տալիս բացահայտելու և պաշտպանելու մարդու բոլոր կարողությունները:

«Փափուկ» անվտանգության հիմնական առանձնահատկությունն այն է, որ ուշադրության կենտրոնում անհատն է՝ իր բոլոր խնդիրներով, իսկ պետության անվտանգությունը ձեռք է բերվում նրա առանձին քաղաքացիների անվտանգության շնորհիվ: Վտանգի ոչ պակաս կարևոր աղբյուրներ են համարվում ներքին սպառնալիքները, ինչպիսիք են ահաբեկչությունը, կոռուպցիան, թմրամիջոցների և հոգեմետ նյութերի ապօրինի առևտուրը, զենքը, զինամթերքը, պայթուցիկները, մարդկանց առևտուրը, վարակիչ հիվանդությունները, համաճարակները, էկոլոգիական վատ պայմանները և այլն: Այսպիսով, անվտանգության հայեցակարգը ներառում է բնապահպանական, տնտեսական, մարդկային, սոցիալական, մշակութային, տեղեկատվական, էթնիկական և այլ տեսակի անվտանգություն:

Նման մոտեցումների կիրառմամբ քաղաքացիներն իրենք՝ իրենց միավորումների միջոցով սկսում են գիտակցված և ակտիվ մասնակցություն ունենալ երկրի անվտանգության ապահովման գործում և այդ նպատակով համագործակցում են պետական կառույցների հետ: Ստեղծվում են բազմաթիվ հասարակական կազմակերպություններ, որոնք զբաղվում են բնապահպանական, իրավունքների պաշտպանության, միգրացիայի, հանրային առողջության և էթնիկ փոքրամասնությունների իրավունքների պաշտպանության հարցերով:

ՀՀ ազգային անվտանգության ռազմավարության 6.8.-րդ կետը սահմանում է՝ *Մենք կարևորում ենք քաղաքացիական հասարակության ինստիտուտների՝ այդ թվում աշխատանքային իրավունքները և սոցիալական շահերը պաշտպանող արհեստակցական միությունների ինստիտուցիոնալ զարգացումը: Պետությունը քայլեր է ձեռնարկելու քաղաքական որոշումների մշակման գործընթացներում քաղաքացիական հասարակության ներգրավումն ավելացնելու ուղղությամբ: Պետական կառավարման համակարգի հանդեպ հանրային վերահսկողությունը համարելով արդյունավետ կառավարման կարևոր երաշխիք՝ պետությունը հետամուտ է լինելու պետություն-հասարակություն երկխոսությանը և համագործակցության հարթակների ընդլայնմանը:*

ՀՀ Սահմանադրության 45-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն. «Յուրաքանչյուր ոք ունի այլոց հետ ազատորեն միավորվելու, ներառյալ աշխատանքային շահերի

պաշտպանության նպատակով արհեստակցական միություններ ստեղծելու և դրանց անդամագրվելու իրավունք: Ոչ ոքի չի կարելի հարկադրել անդամագրվելու որևէ մասնավոր միավորման»¹: Նույն հոդվածի 3-րդ մասը սահմանում է. «Միավորումների ազատությունը կարող է սահմանափակվել միայն օրենքով՝ պետական անվտանգության, հասարակական կարգի, առողջության և բարոյականության կամ այլոց հիմնական իրավունքների և ազատությունների պաշտպանության նպատակով»:

Քաղաքացիական հասարակության մասնակիցներ այն է՝ սուբյեկտ են հանդիսանում քաղաքացիների կազմակերպված խմբերը, նախաձեռնող քաղաքացիները, հասարակության ներկայացուցիչները, ոչ կառավարական կազմակերպությունները, հասարակական կազմակերպությունները, ինչպես նաև մի շարք մասնագիտական փորձագիտական խմբերը, որոշակի իշխանական առնչակցություն ունեցող ինստիտուտները (մարդու իրավունքների պաշտպանը, որոշ պետական կառավարման, տեղական ինքնակառավարման մարմինների, գերատեսչությունների ղեկավարներին առընթեր հասարակական հաստատությունները, պալատները, խորհուրդները և այլն)²:

Քաղաքացիական հասարակության մասնակիցների թվարկումը իրականացվել է քաղաքագիտական տեսանկյունից, սակայն ոչ պակաս կարևոր է լուսաբանել քաղաքացիական հասարակության մասնակիցների իրավական կարգավիճակը:

Քաղաքացիական հասարակությունն առաջին հերթին կառուցակարգված հասարակություն է, որը համապատասխան կառույցների միջոցով ունակ է ոչ միայն ինքնակառավարվելու, այլ նաև արդյունավետ վերահսկողություն իրականացնելու այն ոլորտներում, որոնք մնում են պետության գործառույթների շրջանակներում: Դրա արդյունքում ինքնասահմանափակվում է պետության գործառույթների շրջանակը և, միևնույն ժամանակ, քաղաքացիական հասարակության վերահսկողության շնորհիվ մյուս ոլորտներում բարձրանում է պետական գործառույթների իրականացման արդյունավետությունը:³

¹ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրություն (փոփոխ. 06.12.2015թ., ՀՀՊՏ 2015.12.21/Հատուկ թողարկում Հոդ. 1118), URL: <https://www.president.am/hy/constitution-2015/10.02.2025/>:

² Пишулин, Олег. «Цели, объекты и субъекты общественного контроля».»Вестник КГУ им. Н.А.Некрасова, №4, 2014,стр. 108-110.

³Տե՛ս Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության մեկնաբանություններ/ ընդհ. խմբ. **Գ. Հարությունյանի, Ա. Վաղարշյանի**, Երևան, Իրավունք, 2010, էջ 46:

Քաղաքացիական հասարակությունը ներառում է կազմակերպություններ, անձանց խմբեր և նախաձեռնություններ, որոնք գործում են պետությունից անկախ և ներկայացնում են քաղաքացիների շահերը:

Ուժեղ քաղաքացիական հասարակությունը նպաստում է ազգային անվտանգությանը՝ ապահովելով ժողովրդավարական վերահսկողությունը, թափանցիկությունը և հաշվետվողականությունը:

Ակտիվ քաղաքացիական հասարակությունը կարող է օգնել կանխել սոցիալական հակամարտությունները և բարձրացնել վստահությունը պետության և հասարակության միջև:

Քաղաքացիական հասարակությունը ապահովում է քաղաքացիների մասնակցությունը որոշումների կայացման գործընթացներին, ինչը նպաստում է ավելի լավ կառավարմանը և ավելի մեծ կայունությանը:

Նշված մոտեցումները շեշտում են քաղաքացիական հասարակության և ազգային անվտանգության փոխգործակցության կարևորությունը, ինչպես նաև նրանց ներդաշնակ համակեցության անհրաժեշտությունը:

Վերոգրյալի պայմաններում կարծում ենք անհրաժեշտ է ներպետական օրենսդրության կարգավորումների լույսի ներքո պարզաբանել Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ապահովման կառուցակարգերում քաղաքացիական հասարակության մասնակիցների իրավական կարգավիճակը:

Նշված հարաբերություններում քաղաքացիական հասարակության մասնակիցները կարող են հանդես գալ անհատապես, խմբերով՝ առանց կազմակերպություն (իրավաբանական անձ) հիմնադրելու կամ որոշակի նպատակների շուրջ ստեղծված կազմակերպության իրավաբանական անձի միջոցով:

Ազգային անվտանգային հարաբերություններում մատնանշված նպատակների իրացման, որոշակիության և մասնակցության տեսանկյունից առավել արդյունավետ է իրավաբանական անձի կարգավիճակով հանդես եկող քաղաքացիական հասարակության մասնակիցների գործունեությունը: Այսինքն՝ ակնառու է, որ կազմակերպության շրջանակներում միավորված անձանց գործունեության արդյունավետությունը ավելի բարձր է, քան անհատինը:

Անդրադառնալով ներպետական օրենսդրությամբ սահմանված իրավաբանական անձանց կազմակերպատիրավական ձևերին՝ անհրաժեշտ է ընդգծել,

որ նշված հարաբերություններին առավել բնորոշ է ոչ առևտրային կազմակերպությունների մասնակցությունը: Իրավաբանական անձինք կարող են լինել իրենց գործունեությամբ շահույթ ստանալու նպատակ հետապնդող (առևտրային) կամ շահույթ ստանալու նպատակ չհետապնդող և ստացված շահույթը մասնակիցների միջև չբաշխող (ոչ առևտրային) կազմակերպություններ: Ոչ առևտրային կազմակերպություններն իրականացնում են հասարակական բարիքների ձևավորմանը ուղղված գործունեություն և հանդիսանում են քաղաքացիական հասարակության ենթակառուցվածքների հիմնասյունը:⁴

Ոչ առևտրային կազմակերպությունները իրենց գործունեությամբ կարող են շահույթ ստանալ, եթե դա նախատեսված է օրենքով և/կամ նրանց հիմնադիր փաստաթղթով (կանոնադրությամբ): Սակայն ի տարբերություն առևտրային կազմակերպությունների՝ ստացված շահույթը նրանք չեն կարող բաշխել մասնակիցներին միջև, քանի որ այն պետք է ծառայի այն նպատակներին, որոնց համար ստեղծվել է այդ կազմակերպությունը: Ոչ առևտրային կազմակերպության շահույթ ստանալուն ուղղված գործունեությունը իրավական տեսանկյունից հավասարեցվում է ձեռնարկատիրական գործունեությանը:

Ոչ առևտրային կազմակերպությունները կարող են ստեղծվել ՀՀ Քաղաքացիական օրենսգրքով և այլ օրենքներով նախատեսված կազմակերպատիրավական ձևերով: Ոչ առևտրային կազմակերպություն համարվող իրավաբանական անձինք կարող են ստեղծվել հասարակական միավորումների, հիմնադրամների կամ օրենքով նախատեսված այլ ձևերով⁵:

Այլ կերպ ասած ոչ առևտրային կազմակերպությունների կազմակերպատիրավական ձևերը նախատեսված են ինչպես քաղաքացիական օրենսգրքով, այնպես էլ այլ օրենքներով: ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքով նախատեսված են ոչ առևտրային կազմակերպության հասարակական միավորում, հիմնադրամ, ոչ առևտրային կոոպերատիվ կազմակերպատիրավական ձևերը: Այլ օրենքներով սահմանվում են քաղաքացիական օրենսգրքով չնախատեսված ոչ առևտրային կազմակերպությունների այլ կազմակերպատիրավական ձևերը՝ արհմիություն, պետական ոչ առևտրային

⁴ Տե՛ս Гражданское право: учебникв 3-х т. Т. 1 /Под ред. **А. П. Сергеева**. 2-е изд., перераб. и доп. М., Проспект, 2020.С.288.

⁵ Տե՛ս ՀՀ Քաղաքացիական օրենսգիրք (ընդ. 05.05.1998թ. ՀՕ-239, ՀՀԴՏ 1998.08.10/17(50)), հոդված 52, URL: <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=74658/12.01.2025/>:

կազմակերպություն, համատիրություն, Հայաստանյաց Առաքելական Եկեղեցի, ՀՀ փաստաբանների պալատ, Սնանկության կառավարիչների ինքնակարգավորվող կազմակերպություն, Գիտությունների ազգային ակադեմիա, կուսակցություն և այլն:

Ուսումնասիրելով ոչ առևտրային կազմակերպությունների վերաբերյալ օրենսդրությունը՝ կարող ենք եզրահանգել, որ այն բավականին ծավալուն է և ոչ համակարգված:

Իրավական դոկտրինում տարբեր տեսաբանների կողմից ներկայացվում են ոչ առևտրային կազմակերպությունների դասակարգման տարբեր մոտեցումներ, սակայն դիտարկվող իրավահարաբերությունների պայմաններում կարծում ենք, որ առավել նպատակահարմար է ոչ առևտրային կազմակերպությունների դասակարգումը ներկայացնել՝ ելնելով այդ կազմակերպությունների հետապնդվող նպատակների մասնավոր և հանրային բնույթից:⁶

Այսպես՝ կազմակերպությունների հիմնադիրների (մասնակիցների) տարբեր մասնավոր կարիքներից ու շահերից ելնելով՝ համապատասխանաբար, բոլոր ոչ առևտրային կազմակերպությունները կարելի է բաժանել երեք խմբի. 1) բավարարում են իրենց հիմնադիրների (մասնակիցների) տարբեր մասնավոր կարիքներն ու շահերը. 2) կոչված են ապահովելու երկակի՝ մասնավոր-հանրային շահեր՝ բավարարելով ինչպես նրանց հիմնադիրների (մասնակիցների), այնպես էլ՝ այլ անձանց հանրային կարիքները. 3) կոչված են իրացնել միայն հանրային շահերը, որոնք իրացվում են պետության կամ համայնքի կողմից:

Առաջին խմբին են պատկանում շահույթ չհետապնդող այն կազմակերպությունները, որոնց գործունեությունն ուղղված է կազմակերպության մասնակիցների մասնավոր կարիքների և շահերի բավարարմանը: Նման կարիքները կարող են լինել գույքային կամ ոչ գույքային: Մասնավոր գույքային կարիքները բավարարելու համար ստեղծված ոչ առևտրային կազմակերպություններ են սպառողական կոոպերատիվը, համատիրությունը, կենսաթոշակային ֆոնդը: Ինչ վերաբերում է շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններին, որոնց մասնակիցները միավորվել են ոչ գույքային շահերը բավարարելու նպատակով, ապա դրանց

⁶Տե՛ս օրինակ՝ **Новак Д.В.** К упорядочению системы некоммерческих организаций // Вестник гражданского права. 2007. № 3. С. 76-94; **Сумской Д.А.** Некоммерческие организации в теории российского гражданского права // Российская юстиция. 2009. № 6. С. 14-15.

հիմնական ձևեր են հասարակական միավորումները՝ կրոնական և հասարակական կազմակերպություններ:

Հասարակական միավորումներ են համարվում քաղաքացիների և (կամ) իրավաբանական անձանց կամավոր միավորումները, որոնք օրենքով սահմանված կարգով միավորվել են իրենց շահերի ընդհանրության հիման վրա՝ հոգևոր կամ ոչ նյութական այլ պահանջմունքները բավարարելու համար: Կրոնական կազմակերպությունը հավատի համատեղ դավանության, ինչպես նաև կրոնական այլ պահանջմունքների բավարարման նպատակով ստեղծված քաղաքացիների միավորում է⁷: Հասարակական կազմակերպությունը Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիների, օտարերկրյա պետությունների քաղաքացիների, քաղաքացիություն չունեցող անձանց (այսուհետ՝ ֆիզիկական անձ) և (կամ) իրավաբանական անձանց հասարակական միավորում է⁸:

Ոչ առևտրային կազմակերպությունների երկրորդ խումբը կազմում են միաժամանակ մասնավոր և հանրային շահի բավարարման համար ստեղծված կազմակերպությունները: Նման կարիքները և դրանց հիման վրա ծագող շահերն ունեն բարդ կառուցվածք, որի մասնավոր և հանրային տարրերը սերտորեն փոխկապակցված են: Հնարավոր չէ դրանք առանձնացնել և անկախ համարել՝ ելնելով դրանց իրականացման միջոցների յուրահատկությունից: Այս դասում ևս կարելի է ներառել այն ոչ առևտրային կազմակերպությունները, որոնց անդամների անձնական ոչ գույքային կարիքների բավարարման հետ մեկտեղ ծառայում են նաև հանրային կարիքների և շահերի բավարարմանը: Օրինակ, անձանց կրթության, իրավունքների պաշտպանության, բնապահպանական, առողջապահական ոլորտներում գործող հասարակական կազմակերպությունները: Հասարակական միավորումների հետ մեկտեղ այս դասի են պատկանում հիմնադրամները: Հիմնադրամ է համարվում քաղաքացիների և (կամ) իրավաբանական անձանց կամավոր գույքային վճարների հիման վրա ստեղծված և անդամություն չունեցող ոչ առևտրային կազմակերպությունը, որը հետապնդում է սոցիալական, բարեգործական, մշակութային, կրթական, գիտական, առողջապահական, բնապահպանական և (կամ) այլ հանրօգուտ

⁷ Տե՛ս ՀՀ օրենքը խղճի ազատության և կրոնական կազմակերպությունների մասին (ընդ. 17.06.1991թ, Հ.Ն.-0333-1,ՀՀ ՊԽՏ 1991/12), հոդվ.4:[URL:https://www.arlis.am/documentview.aspx?docID=67169/01.02.2025/](https://www.arlis.am/documentview.aspx?docID=67169/01.02.2025/):

⁸ Տե՛ս ՀՀ օրենքը Հասարակական կազմակերպությունների մասին (ընդ. 16.12.2016թ. ՀՕ-22-Ն, ՀՀ ՊՏ 2017.01.25/(1280) Հոդ.58), հոդվ.4-րդ: URL:<https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=110802/01.02.2025/>:

նպատակներ⁹: Սույն դասին են նաև պատկանում գործատուների ասոցիացիաները, առևտրի և արդյունաբերական պալատները, ՀՀ փաստաբանների պալատը, կուսակցությունները և այլն:

Երրորդ խմբում ներառվում են այն ոչ առևտրային կազմակերպությունները, որոնց գործունեությունը թույլ է տալիս բավարարել միայն հանրային շահերը, այսինքն՝ հանրային շահերի այն մասը, որն աջակցում, կիսում և արտահայտում է պետությունը:

Խոսքը վերաբերում է հասարակության մեջ ձևավորված շահերին, որոնք պետությունը գնահատում է օգտակար բոլորի համար և, հետևաբար, պետությունն է հիմնում նման շահեր սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպություններ և սահմանում է դրանց ստեղծման և մասնակցության հատուկ իրավական ռեժիմ: Այս կազմակերպություններին կարող են վերապահված լինել որոշակի լիազորություններ: Այդպիսի կազմակերպությունների տեսակներ են պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպությունները: Պետական կազմակերպությունը շահույթ ստանալու նպատակ չհետապնդող, իրավաբանական անձի կարգավիճակ ունեցող ոչ առևտրային կազմակերպություն է, որը ստեղծվում է միայն մշակույթի, առողջապահության, սոցիալական, սպորտի, կրթության, գիտության, շրջակա միջավայրի պահպանության և ոչ առևտրային այլ բնագավառներում գործունեություն իրականացնելու նպատակով¹⁰:

Անդրադառնալով ազգային անվտանգության համատեքստում քաղաքացիական վերահսկողությանը՝ կարծում ենք, որ այն առավել արդյունավետ կարող է իրականացվել քաղաքացիական օրենսգրքով և այլ օրենքներով նախատեսված, ոչ պետական, կազմակերպատիրավական ձևով հանդես եկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների միջոցով, որոնք հետապնդում են ինչպես մասնավոր, այնպես էլ հանրային նպատակներ

⁹Տե՛ս ՀՀ օրենքը Հիմնադրամների մասին (ընդ. 26.12.2002թ.), հոդվ.3, URL: <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=1340/01.02.2025/>:

¹⁰Տե՛ս ՀՀ օրենքը Պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների մասին (ընդ. 23.10.2001թ. ՀՕ-248, ՀՀՊՏ 2001.12.03/37(169), Հոդ.908), հոդվ.3, URL: <https://www.irttek.am/views/act.aspx?aid=14986/01.02.2025/>:

СТАТУС НЕКОММЕРЧЕСКИХ ОРГАНИЗАЦИЙ В ПРОЦЕССЕ ГРАЖДАНСКОГО НАДЗОРА В СФЕРЕ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Анаит Шаумян

Главный специалист общего отдела

Международного научно-образовательного центра НАН РА

Соискатель Института философии, социологии и права НАН РА

anahit.shahumyan@isec.am

Аннотация. Целью данной научной статьи является раскрытие статуса некоммерческих организаций, участвующих в процессе гражданского надзора в сфере национальной безопасности. Преследуя вышеуказанную цель, в рамках исследования, представленного в данной научной статье, автор поставил перед собой задачу изучить правовой статус лиц, выступающих в данной области, и ее особенности. Таким образом, в соответствии с отечественными правовыми нормами выявлены организационно-правовые формы некоммерческих организаций, а также представлены особенности их классификации по целям их деятельности. Методологическую основу данного исследования составляют как общие, так и специальные методы правового познания, к которым относятся исторический метод, формально-юридический метод, а также и сравнительно-правовой метод.

В результате исследования можно сделать вывод о том, что некоммерческие организации, осуществляющие гражданский контроль в сфере обеспечения национальной безопасности, могут иметь негосударственную организационно-правовую форму, предусмотренную гражданским кодексом и иными законами, а так же преследовать как частные, так и публичные цели.

Ключевые слова: гражданский контроль, государство, безопасность, юридическое лицо, некоммерческая организация, права человека, гражданское общество.

THE STATUS OF NON-COMMERCIAL ORGANIZATIONS IN THE PROCESS OF CIVIL CONTROL OF THE NATIONAL SECURITY SECTOR

Anahit Shahumyan

*Chief Specialist of the General Department of the International Scientific and
Educational Center of NAS RA,*

Applicant of the Institute of Philosophy, Sociology and Law of NAS

Summary: The purpose of this scientific article is to reveal the status of non-commercial organizations involved in the process of civil oversight in the field of national security. In pursuit of the above goal, within the framework of the research presented in this scientific article, the author set the task of studying the legal status of individuals working in this field and its peculiarities. Therefore, according to domestic legal regulations, the organizational and legal forms of non-profit organizations have been identified, and the features of their classification according to the objectives of their activities have been presented. The methodological basis of this research is formed by both general and special methods of legal studies, including historical, formal-legal and comparative legal methods.

As a result of the study, we can conclude that non-commercial organizations engaged in the process of civilian oversight of the national security sector may have a non-state organizational and legal form provided for by the Civil Code and other laws and pursue both private and public goals.

Key words: civilian, control, state, security, legal entity, non-profit organization, human rights, civil society.

*Հոդվածը գրախոսվել է՝ 01.03.2025թ.
Ներկայացվել է տպագրության՝ 14.03.2025թ.*